

ДІТЯ ЛЮДИНИ - ДІТЯ ЗЕМЛІ

Ознайомлення дітей з природою — одне із головних засобів їх розвитку. В процесі його розширюється орієнтація дітей в навколишньому середовищі, формуються пізнавальні здібності, виховується відповідне відношення до природи. Ознайомлення дітей з природою пропонує дати їм відповідний об'єм знань про предмети, явища неживої і живої природи, виховання інтересу і любові до неї.

Ознайомлення дітей дошкільного віку зі світом природи є найважливішим засобом формування гармонійної, всебічно розвиненої особистості, що володіє знаннями й навичками екологічно доцільної поведінки в природі[2, 15].

Педагогічний навчально-виховний процес повинен бути спрямований на формування таких психологічних властивостей особистості, як потреба в спілкуванні з природою, інтерес до пізнання її законів, мотиви поведінки і діяльності по охороні природи, переконання — в соціальній обумовленості відношення людини до природи, в необхідності управління природними явищами.

Слід комплексно реалізовувати завдання екологічного виховання, а саме:

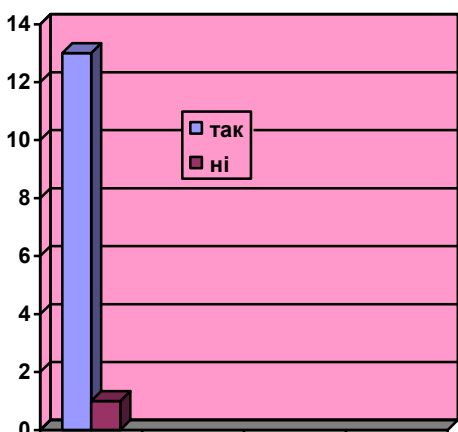
- ② виховування гуманного ставлення до природи;
- ② формування системи екологічних знань та уявлень про природу;

- розвиток уміння бачити і відчувати красу, привабливість кожного елемента довкілля; милуватися і захоплюватися ними;
- включення у посильну екологорієнтовану діяльність[1, 22].

Вирішення цих завдань забезпечить активне спілкування дошкільнят з природним довкіллям і сприятиме їх соціалізації.

Отже, екологічне виховання — це систематична педагогічна діяльність, спрямована на розвиток в дітей екологічної культури. За проведенням у групі анкетуванням було визначено, що екологічне виховання потрібне у ДНЗ(див. мал 1).

Мал. 1. Опитування: Чи потрібне навчання екологічної культури у ДНЗ міста

В нашому місті більше 30 дошкільних навчальних закладів і в кожного дитячого садка є своє спрямування, зокрема природниче. Але це не говорить про те, що інші дитячі установи обділені живими куточками, просто можливо замість виставки квітів десь проводять виставку картин або спортивні змагання чи таке інше.

В кожному дитсадку є по декілька живих куточків, мешканцями яких являються папуги, канарейки, морські свинки, хом'ячки, рибки тощо. А також зелений куточок, де можна побачити багато різних квітів. Як же проходять заняття по ознайомленню дітей з природою? Чи ходять діти на екскурсії чи цільові прогулянки? Чи грають у дидактичні ігри екологічного спрямування? Чи беруть участь у виставках на екологічну тематику?

В кожній віковій групі потрібно здійснювати певні програмні задачі ознайомлення дітей з природою. Вони передбачають поступове засвоєння природних знань.

Дітей 2-х, 3-х років життя знайомлять з рослинами,

тваринами, явищами неживої природи, привчають відокремлювати їх в просторі, виділяти і правильно називати деякі прикмети рослин (забарвлення листя, квітів), рух і голоси тварин. При цьому у дітей удосконалюються аналізатори (очний і слуховий), розвивається інтерес і увага до побаченого, формується добре відношення до них.

У дітей 4-го року життя формується уявлення про предмети і явища природи, з якими вони постійно зустрічаються в житті, приводять їх до установлення таких зв'язків, які діти можуть пізнати в процесі предметно-чутливої діяльності на заняттях, іграх і відобразити їх в формі конкретних уявлень[5, 34].

Дітей вчать спостерігати, виділяти окремі прикмети рослин, тварин, порівнювати об'єми, групувати їх по зовнішніх ознаках. В процесі засвоєння знань у них утворюється більш високі форми пізнавальної діяльності. Діти 4-х років можуть підійти до установалення причинно-наслідкових відносин.

Біля 5-ти років у дітей формуються вища форма наочно — образного мислення. Вони можуть засвоювати узагальнені знання. Дітей вчать виділяти особливості будови рослин, тварин і установалювати їх залежність від умов переживання[2, 4].

Планування роботи по ознайомленню з природою:

1. При доборі матеріалу з природою, потрібно враховувати принцип доступності і науковості – відомості про рослини, тварини, явища живої та неживої природи, які повинні бути зрозумілі дітям, враховуючи їх вікові можливості.

2. Наукове пізнання світу відбувається тоді, коли даються правильні уявлення і показується почуттєвий досвід дошкільників, зв'язки і причини залежності між об'єктами і явищами.

3. При доборі матеріалу, враховується принцип енциклопедичності –

Добір матеріалу з галузей природознавства слід здійснювати за краєзнавчим

принципом.

Красназнавчий принцип – не обмежує вивчення природи лише місцевим матеріалом, а також з об'єктами, яких немає у даній місцевості – ознайомлюють за допомогою наочних посібників[4, 10].

Ознайомлення дітей старшої і підготовчої до школи груп з природою має проходити в основному шляхом спостереження на екскурсії, прогулянках, під час ігор і праці. В цих групах велике місце відводиться бесідам, розповідям вихователя з використанням картин, кінофільмів, читання художньої літератури.

Ознайомлення дітей з природою в дитячому саду вимагає постійного безпосереднього спілкування з нею. Однією із умов, яка забезпечує це, є організація в дитячому саду кутка природи..

Діти спостерігають за рослинами і привикають до бережливого ставлення до них, оволодівають елементарними трудовими навичками, привчаються до спільної праці з дорослими, одне з одним, а потім самостійно. Організація праці дітей залежить від віку. В старших групах їх виконують чергові під наглядом вихователя. В підготовчій групі, крім чергових, діти ведуть індивідуальні спостереження за рослинами і тваринами. В кожному дитячому садку міста повинна бути своя ділянка, на якій діти проводять більшу частину часу, особливо в теплу пору року[6].

Ділянка — це місце для ігор, прогулянок, занять, спостережень за рослинами і тваринами протягом всього року.

На земельній ділянці діти працюють після денного сну. Організація праці залежить від виду роботи, віку дітей і пори року. Наявність на ділянці дерев, кущів, городу, квітника, плодово-ягідних насаджень має велике виховне значення. Діти разом з вихователем вирощують рослини, доглядають за ними, одержують конкретне уявлення про їх ріст і розвиток. В процесі догляду за рослинами у них виробляється вміння правильно користуватись простими знаряддями по обробці землі і догляду за рослинами, формується бережливе відношення до природи.

Красиво оформлена ділянка, правильно підібрані декоративні рослини мають велике значення для естетичного та екологічного виховання.

Використання літератури

Глибшому зацікавленню дітей навколишньою дійсністю сприятимуть підібрана дорослим інформація з художніх і науково-популярних творів, розповіді дорослого з власного досвіду спілкування з живою природою.

Доцільним буде проводити для наймолодших зустрічі з дитячими письменниками та поетами міста. Вони можуть зачитувати їм свої невеликі оповідання, історії чи читати вірші. Особливо цікаво дітям, коли мова йде про тварин. У садочку слід багато розповідати казок, адже дітям завжди цікаво і пізнавально їх

слухати. Тут на перший план виходять українські народні казки. Діти, наче зачаровані слухають про Лисичку – сестричку та Вовчика – братика, Курочку – рябу, та ріпку, яку допомогла витягти із землі не хто інший як мишка і т.д. З цими розповідями виросло не одно покоління дітей, на цьому виховується любов до тварин, рослин[7]. Адже дитина, яка в дитинстві обділена казками, виростає грубою, жорстокою до живого. Такій людині нічого не стоїть вигнати на вулицю собаку чи кішку, яка чомусь перестала бути потрібною, або навіть підняти руку на близького.

Щоб якимось розширити кругозір дітей, потрібно використовувати плакати із зображенням живого світу різних широт, розповідаючи де водяться страуси та ростуть ліани[6].

З метою ще більшого уявлення про світ природи, слід застосовувати діапроектори або DVD..

Куточок живої природи у дитячому садку — одна з найнеобхідніших умов наочного і дійового ознайомлення дітей дошкільного віку з природою. Дитячі спостереження під час екскурсій чи заняття у кімнаті мають короточасний характер. У куточку живої природи діти можуть протягом усього дня підходити до тварин і рослин, роздивлятися їх, проводити за ними тривалі спостереження. У дітей розширюються конкретні знання про природу[7]. При ознайомленні з живими об'єктами у дошкільнят розвивається спостережливість, інтерес до природи. Під час догляду за мешканцями куточка природи у дітей формуються трудові навички і такі цінні якості як любов до праці, бережливе ставлення до живого, відповідальність за доручену справу.

Однією з форм ознайомлення з природою, потенціал яких ще недостатньо використовуються вихователями, є **цільові прогулянки на природу**, що інтегруються з пішохідними переходами, є зручною й корисною формою організації дітей, що дає можливість знайомити їх з найближчим природним оточенням[4, 9]. Цільові прогулянки вносять різноманітність у життя дітей, збагачують їхню уяву, дають змогу краще пізнати природне середовище місцевості, де вони мешкають : парк, сквер, ліс, луки, поле, ставок, річку. Відмінність їх від повсякденних прогулянок полягає у тому, що вони проводяться за межі ДНЗ. Обсяг програмових завдань, що намічається для реалізації на цільовій прогулянці, значно менший від того, що передбачається екскурсією. І все ж цінність таких прогулянок у тому, що завдяки регулярності їх проведення можна простежити зміни в об'єктах природи, виявивши їх причини[6]. За результатами опитування у групі «Чи варто проводити цільові прогулянки для дошкільнят у парки Тернополя», усі респонденти відповіли «ТАК».(див.діаграму нижче).

Чи варто проводити цільові прогулянки для дошкільнят у парки Тернополя?

З цією метою доцільним є залучення студентів до роботи з дітьми у ДНЗ. Особливо студентів факультетів географічних напрямків.

Рис. 1. Рівень екологічної вихованості дошкільнят до проведення формувального експерименту

Рис. 2. Рівень екологічної вихованості дошкільнят після проведення формувального експерименту

Список використаної літератури

1. Воробей Г. Є. Екологічне виховання дітей з допомогою казок В. Сухомлинського // Бібліотека вихователя дитячого садка. № 23. - 2005. - С. 78.
2. Взаємодія дитячого садка і сім'ї з питань екологічного виховання // Дитячий садок. - № 25 - 26. - 2004. - С. 67.
3. Галуза С. Любіть весняну Україну // Палітра Педагога. - № 1. - 2005. - С. 36.
4. Глухова Н. Емоційне спілкування дитини з природою як умова творчого осягнення світу // Дошкільне виховання. - № 10. - 2001. - С. 29.
5. Ніколаєнко В.М. Екологічне виховання в ДНЗ. 2-6 років. Х. : Вид. група «Основа», 2011. — 207, [1] с. : іл. — (Серія «ДНЗ. Вихователю»).
6. <http://posmishka.org/skarb/oznayomlennya-ditey-doshkilnogo-viku-z-prirodoyu/>
7. http://slovyanochka.at.ua/publ/suchasnij_zmist_ekolog_ichnogo_vikhovannja/1-1-0-22

**Підготувала студентка групи мПА
Круц Надія**

Тернопіль - 2013